

— Καὶ ἐγὼ, ἀπήντησεν ὁ πατήρ μου, σὲ λέγω εἰς τὴν τιμὴν μου ὅτι δὲν θὰ νυμφευθῆς—τῇ συγκαταθέσει μου τοῦλάχιστον—κόρην ἄνευ προικῶς, ἢ ὅποια ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ πόθεν κατὰ γεται.

— Ἔστω, πάτερ μου· ἀλλὰ σὰς εἰδοποιῶ ὅτι σήμερον ἀκριβῶς, μὲ καρδίαν ἀλγοῦσαν καὶ τσθλιμμένην, θὰ ἐγκαταλίπω τὴν πατρικὴν οἰκίαν... Μάρτυς μου ὁ Θεὸς ὅτι ἤθελον ν' ἀποφύγω τὸ ἔσχατον τοῦτο μέσον... ἀλλ' ἀγαπῶ τὴν Μάρθαν, καὶ αὐτὴ μὲ ἀγαπᾷ... Εἶμαι εἰκοσιῆς ἐτῶν ἤδη... θὰ κάμω λοιπὸν χρῆσιν τοῦ παρὰ τοῦ νόμου χορηγούμενου μοι δικαιοματος...

— Θὰ τολμήσης νὰ τὸ κάμης, σὺ ὁ υἱὸς μου! ἀνέκραξεν ὀργίλως ὁ πατήρ μου.

— Ναι, ἀπήντησε θαρρᾶλέως ὁ ἀδελφός μου.

Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ἰσχυρὸν βηματισμὸν ἐν τῷ δωματίῳ.

— Κάμε, κύριε, ὅπως ἀγαπᾷς, εἶπεν ὁ πατήρ μου μετὰ τινὰς στιγμὰς διὰ φωνῆς σχεδὸν ἡσύχου, ἀλλ' ἐνθυμήσου καλῶς τοῦτο· ὅτι δὲν θὰ ἐπανίδω ποτὲ πλέον οὔτε σὲ, οὔτε ἐκείνην τὴν ὁποίαν διὰ τῆς βίας θέλεις νὰ εἰσαγάγῃς ἐντὸς τῆς οἰκογενείας μου.

— Ἐλπίζω, εἶπεν ὁ ἀδελφός μου, ὅτι ὁ χρόνος θὰ σὰς ἀναγκάσῃ νὰ μεταβάλῃτε τὴν ἀπόφασίν σας.

— Οὐδέποτε, . . . ὑπάγε εἰς τὸ καλόν!

Διαβαίνων ὁ Ὀκτάβιος ἀπὸ τῆς αἰθούσης ἐν ἣ ἐγὼ εὐρισκόμην, ἦτο κάτωχρος. Μὲ ἐπλησίασε, μὲ ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ—Υγίαινε, ἀγαπητὴ μου μικρὰ ἀδελφή, μοι εἶπε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, δὲν θὰ μὲ ἴδῃς πλέον. . .

— Καὶ διατί; ἀφοῦ ἐγὼ δὲν ἐμάλωσα μαζὶ σου. . .

— Αἱ! εἶπε, παρατηρῶν με ἀσκαρδαμυκτεῖ, σὺ ἤκουσες. . . Εἶτα, ἀναλογιζόμενος ἀναμφιβόλως τὴν ἡλικίαν μου. . .

— Δὲν δύναμαι ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν ἐρώτησίν σου, μικροῦλά μου. . . Εἶναι πράγματα τὰ ὅποια θὰ ἐννοήσης βραδύτερον, ὅταν γίνῃς μεγάλῃ. . . Πρὸς τὸ παρὸν, ὅ,τι εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθῃς εἶναι τοῦτο, ὅτι εἶτε ἐκ τοῦ πλησίον, εἶτε μακρόθεν, θὰ σὲ ὑπεραγαπῶ πάντοτε. . .

— Κ' ἐγὼ ἐπίσης, ἐφώναξα κλαίουσα. . .

Μ' ἔσφιγγε τότε μίαν ἔτι φορὰν ἐπὶ τοῦ σῆθους του, καὶ ἀπεμακρύνθη ὀρμαίως.

Μετὰ δύο μῆνας ὁ Ὀκτάβιος ἦτο νυμφευμένος.

Ἡ πληγὴ ὑπῆρξε ὀδυνηρὰ διὰ τὸν πατέρα μου, ἀρχαῖον στρατηγὸν, χαρακτῆρος ἀκεραίου, ἀνθρώπων τέλος συνειθισμένον εἰς πλήρη ὑπακοήν.

Ἐκτοτε δὲν ἠθέλησε νὰ χωρισθῇ ἀπ' ἐμοῦ μοὶ ἔδωκε παιδαγωγόν, καὶ ὁ τραχὺς οὗτος ἀνθρώπος, ὅστις ἠνάγκαζε τὰ πάντα νὰ ἐνδίδωσιν εἰς ἓν βλέμμα του, συγκεντρῶνων ἐπ' ἐμὲ ἅπασαν τὴν στοργὴν του, κατέστη κατὰ γράμμα δούλος τῶν ἰδιοτροπιῶν μᾶς δεκατέτρατοῦς τρελλοκόρης.

Καθ' ὅσον δ' ἐμεγάλωνα ἐγὼ, ἄλλο τόσον ἤβξανεν, ἀντὶ νὰ ἐλαττοῦται, καὶ ἡ ἀνεξάντλητος προθυμία του εἰς τὸ νὰ μ' εὐχαριστῇ.

Αἱ ἐλάχισται ἐπιθυμίαι μου προεμαντεύοντο παρ' αὐτοῦ, καὶ πολλάκις, ἐξερχομένη μαζὶ του δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρω γνώμην περὶ τινος κοσμήματος ἢ οἰουδήποτε ἀντικειμένου πρὸς κωλοπισμὸν, διότι ἤμην βεβαία, ὅτι ἐὰν τὸ εὐρισκον ὠραῖον, ὁ πατήρ μου θὰ μοὶ τὸ προσέφερε τῇ ἐπαύριον.

Περὶ ἐνὸς μόνου πράγματος ἐφάνη πάντοτε ἀμετάπειστος, καὶ τοῦτο ἦτον ὅτε τῷ ἔλεγον ὅτι ἤθελον νὰ ἐπανίδω τὸν ἀδελφόν μου. . .

Πολλάκις εἶχον ἀποπειραθῆ νὰ ἐπιφέρω συμπιλίωσιν, ποιούσα χρῆσιν τῆς ἐπιρροῆς μου, ἀλλ' ἄμα τῶν πρώτων λέξεων ἐκφερομένων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὁ πατήρ μου μοὶ ἐπέβαλε σιωπὴν διὰ τρόπον τοιούτου, ὥστε ἐγὼ, γινώσκουσα κάλλιστα τὸν χαρακτῆρά του, ὄφειλον πάραυτα νὰ σιωπήσω.

Καὶ ἐσιώπων μὲν, ἀλλὰ δὲν ἀνεγνώριζον τὴν ἡττάν μου. Αἱ ἀλληλοδιάδοχοι αὐταὶ ἀποτυχίαι δὲν μὲ εἶχον παντάπασιν ἀποθαῖρύνει. . .

Ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ἤμην ἡ κόρη ἐνὸς στρατηγοῦ, ἐγίνωσκον δὲ καὶ ἐγὼ καλῶς τὴν ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν, ὅπως πεισθῶ ὅτι διὰ τῆς χρονοτριβῆς ἐπιτυγχάνεται ἡ νίκη. . .

Ἐνόησα ὅτι ἡ κατὰ τῆς φιλαυτίας τοῦ πατρός μου πληγὴ ἦτο ἀκόμη πολλὴ νωπὴ, ὅπως ἐλπίσω τὴν ἄμεσον αὐτῆς θεραπείαν· ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ἐνεδρεύω, περιμένουσα τὰ λοιπὰ ἀπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς τύχης. . .

Εἶχον παρέλθει σχεδὸν ἑξ ἔτη ἀπ' οὗτου ὁ πατήρ μου ἔζη μόνος μετ' ἐμοῦ, ὅτε κατὰ τὸν νοέμβριον μῆνα εἶχομεν προσκληθῆ νὰ γευματίσωμεν παρὰ τῷ νομάρχῃ.

Ἡ συνομιλία περιστράφη μεταξὺ ἄλλων καὶ ἐπὶ δυστυχήματός τινος συμβάντος τῇ προτεραῖα ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ, ὃ δὲ νομάρχης ἀνέφερε μετὰ πλείστων ἐπαίνων καὶ νέον τινὰ μηχανικὸν, ὅστις ἰδίως εἶχε διακριθῆ κατὰ τὴν περὶ πτωσιν ἐκείνην.

— Πῶς ὀνομάζεται; ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου.

Τότε παρετηρήθη εἰς ἅπαντας τοὺς περὶ τὴν τράπεζαν παρακαθημένους κινήσας τις ὑποδεικνύουσα προφανῆ ἀμηχανίαν.

— Ἄν θέλῃς τὴν ἀλήθειαν, στρατηγέ, εἶπε μετὰ τινὰ στιγμιαίαν σιωπὴν ὁ νομάρχης, ὁ μηχανικὸς οὗτος εἶναι ὁ υἱὸς σας. . .

—Τοῦτο ποσῶς δὲν μ' ἐκπλήσσει, ἀπήντησεν ἀφελῶς ὁ γέρον.

Ἄλλ' ἐγὼ διέκρινα ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἀκτινα ὑπερηφανείας.

Αἱ γυναῖκες, καὶ ἄξια ἂν ἦναι τῶν ὅσα κατ' αὐτῶν φλυαροῦσιν οἱ ἄνδρες, δὲν στεροῦνται βεβαίως δεξιότητος, ὥστε ἐνόησα πάραυτα ὅτι τὸ πρᾶγμα εἰσῆλθεν εἰς καλὸν δρόμον.

Ὁ ἀδελφός μου εἶχεν ἀποκτήσει, τῷ ὄντι, διὰ τῆς ἰκανότητός του οὐχὶ μόνον ὑπόληψιν, ἀλλὰ καὶ περιουσίαν τινά· εὖρε δὲ προσέτι παρὰ τῆ ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεχθεῖσα καὶ κατακτηθεῖσα, οὕτως εἶπεν, γυναικί, σὺ ζυγον ἀληθῶς ἀξίαν αὐτοῦ καὶ ἧς τὸ ὄνομα ἀνεφέρετο παρὰ πάντων μεθ' ἐγκωμίων.

Μετὰ τὸ δεῖπνον κατεκλίθην ὑπερευχαριστήμενη, ἀλλὰ καὶ ἀποφασισμένη νὰ περιμείνω ἐν ἐτι ἔτος, δύο ἔτη, ἐὰν ἦτον ἀνάγκη, ὅπως μὴ διακυβέσω τὴν μάχην.

Ἦθελον νὰ παραδοθῆ ὁ ἐχθρὸς δεδεμένος χειροπόδαρα!

Ὁ πατήρ μου ἐτήρησε τὸ ἔθιμον νὰ γευματίζη περὶ τὸν ὄρθρον κατὰ τὰ Χριστούγεννα, καὶ κανὲν πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ τὸν ἐπειθε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πατροπαράδοτον τοῦτο δεῖπνον, ἀλλὰ καὶ οὐδὲ νὰ λησμονήσῃ τὸ δῶρον ὅπερ εἶχε συνῆθειαν νὰ μοὶ προσφέρῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.

Ἡ 24 δεκεμβρίου εἶχεν ἀνατείλει.

— Αἱ λοιπὸν! Κολλέττα μου, μοὶ λέγει ὁ στρατηγός, ἐλπίζω ὅτι δὲν λησμονεῖς σήμερον τὸ δεῖπνον τῆς ἐσπέρας.

— Ὡ πατέρα μου! εἶπον μὲ τόνον ἐλέγχου, ὅστις μ' ἐβοήθησε νὰ κρύψω ἀκούσιόν τι μειδιάμα.

— Καλά. . . πλὴν εἶπέ μοι, μικροῦλά μου, πρέπει τώρα νὰ ἔλθῃς εἰς βοήθειάν μου. . . Θὰ ζητήσω ἀπὸ σὲ μίαν συμβουλήν.

— Ἀπὸ ἐμέ;

— Ἀπὸ ἐσέ. . . ναί. . . Φίλος μου τις ὅστις ἔχει μίαν θυγατέρα θελκτικωτάτην, γλυκεῖαν, ἀγαθὴν, ἀφωσιωμένην. . . θέλει νὰ τῆ χαρίσῃ δῶρόν τι, ἀλλὰ δὲν ἠξέυρει τί νὰ ἐκλέξῃ. . .

Ἡ κόρη του ἔχει σχεδὸν τὴν αὐτὴν ἦν καὶ σὺ ἠλικίαν. . . Οὐφ! ἀνεφώνησεν ἐξαίφνης καὶ ἀποτόμως ὁ στρατηγός, εἰς τὸν διάβολον αἰ περιφράσεις, τὰ αἰνίγματα καὶ αἰ ῥητορείαι. . . . Εἶπέ μοι, Κολλέττα, τί θέλεις νὰ σοὶ χαρίσω διὰ τὰ Χριστούγεννα;

— Ἴδου, ἀπεκρίθην τότε περιχαρὴς διὰ τὴν καθαρὰν ταύτην ἐρώτησιν ἥτις μοὶ ἀπευθύνετο κατ' ἔτος, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκαμνα τὸν λογαριασμόν μου.

— Εἶπέ, εἶμαι εἰς τὴν καλὴν μου ὥραν. . .

— Οὕτω πάντοτε συνειθίζεις νὰ ἦσαι πρὸς ἐμέ. . . ἀλλὰ. . .

— Τί λοιπὸν;

— Θὰ σὰς ζητήσω πολλὰ σήμερον. . .

— Ζήτησε.

— Πλὴν δὲν τολμῶ. . .

— Σὺ δὲν τολμᾷς; εἶπεν ὁ πατήρ μου σκυθροπάσας. Ἠξέυρεις πολὺ καλὰ, μικρά μου, ὅτι τίποτε δὲν ἀρνούμαι εἰς σέ. . .

— Τότε, πάτερ μου, εἶπον ἐγὼ, δότε μοι τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας, τὸν στρατιωτικὸν σας λόγον, ὅτι δὲν θὰ μοὶ ἀρνηθῆτε.

— Διάβολε!

— Καὶ πῶς, διστάζετε; τότε λοιπὸν δὲν θέλω τίποτε!

— Ἄς ἦναι λοιπὸν, σοὶ δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου νὰ συγκατανεύσω εἰς ὅ,τι ἂν μοὶ ζητήσης.

— Σὰς εὐχαριστῶ!

Ἐγερθεῖσα τότε δι' ἐνὸς πηδήματος, ἔτρεξα νὰ περισφίξω αὐτὸν διὰ τῶν βραχιόνων μου καὶ ἀπέθεσα ἐπὶ τῶν παρειῶν του ἐν καλὸν καὶ μελωδικὸν φιλῆμα.

— Πάτερ, εἶπον, τὸ ἐσπέρας τοῦτο, πέντε λεπτὰ πρὸ τοῦ δεῖπνου θὰ σὰς ἐνθυμήσω τὸν λόγον σας.

— Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχω καιρὸν ν' ἀγοράσω τὸ δῶρόν σου. . .

— Ὡ! αὐτὸ δὲν ἀγοράζεται, ἀπήντησα πρὸς αὐτόν. Πλὴν, σταθῆτε, λυπούμαι νὰ βλέπω τὴν ἀνυπομονησίαν σας. . . Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλω εἶναι δύο φιλήματα. . .

— Καλὸν κατευόδιον! ἐφώνησεν ὁ στρατηγός· τὸ πιστεύω ὅτι τοῦτο δὲν πωλεῖται, ἀλλὰ δὲν εἶναι δῶρον τῶν Χριστουγέννων τοῦτο, μικροῦλά μου! . . .

— Στρατιωτικὸς λόγος! εἶπον ἐγὼ σοβαρῶς καὶ ἀπειλῶν αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου.

— Καλά, εἴμεθα σύμφωνοι. . .

Τὸν ἤκουσα δὲ τότε ψιθυρίζοντα ὑπὸ τὸν μύστακά του: Δὲν τῆ ὑπεσχέθην ὅμως ὅτι δὲν θὰ τῆ χαρίσω καὶ τίποτε ἄλλο!

Ἀφοῦ ἐσήμανε μεσονύκτιον, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρός μου. . .

— Ὅρισατε στρατηγέ, εἶπον αὐτῷ, τὸ τραπέζι εἶναι ἐτοιμον!

— Μίαν στιγμὴν, εἶπεν ὁ ἐξαίρετος ἄνθρωπος ἀποθέτων τὴν ἐφημερίδα του, δός μοι τοῦλάχιστον τὴν ἄδειαν νὰ σοὶ χαρίσω τὸ Χριστουγεννιατικὸν μου δῶρον.

Ἄνοιξας τότε ἐν συρτάκι τοῦ γραφείου του, ἐξήγαγεν ἀπ' αὐτοῦ λαμπρότατον βραχιόλιον μὲ μαργαρίτας ἐπικεκολλημένον, ὃ μοὶ ἐφόρεσε μειδιῶν εἰς τὸν βραχιόνα.

— Καὶ τώρα, προσέθηκε, σοὶ ὀφείλω προσέτι καὶ δύο φιλήματα. . .

— Μίαν στιγμὴν, εἶπον τότε καὶ ἐγὼ ὀπιθοδρομήσασα· δὲν εἶπον ποσῶς, ζητήσασα αὐτὰ

ἀπὸ ὑμᾶς, ὅτι τὰ φιλήματα ταῦτα ἦσαν προωρισμένα δι' ἐμέ. . .

Καὶ μὴ δοῦσα αὐτῷ καιρὸν νὰ σταθμίση τὴν ἀπάντησίν μου, τὸν ἔλαβον ἀπὸ τοῦ βραχίονος, καὶ οὕτως ἔσुरα αὐτὸν πρὸς τὴν αἴθουσαν.

Μόλις εἶχε διαβῆ τὴν θύραν ὅτε ἀξιολάτρευτὸν τι τετραετὲς κοράσιον καὶ ἐξαέτης ὠραῖος παῖς ἀναρρήχόμενα εἰς τὰ γόνατά του ἔκραζον

— Καλησπέρα παπούλη!

Ὁ πατὴρ μου ἐστάθη πάραυτα, μὲ προσέβλεψε, καὶ νοήσας τὸ πρᾶγμα συνοφρυώθη ὀλίγον· ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἐρρίφθη καὶ ἄκοντος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν παιδιῶν, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐβαστάζετο ἀπὸ ἐνὸς τῶν σκελῶν του, καὶ ἐφαίνοντο ἐντρεπόμενα διότι ὁ χαιρετισμὸς τῶν ἐγένετο δεκτὸς μετὰ τοσαύτης ψυχρότητος. Δύο τότε δάκρυα ἐρρέυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ κύψας πρὸς τὰ δύο παιδιά, ἐθώπευσεν αὐτὰ ἀκορέστως.

Ἡ στιγμή ἦν κατάλληλος· τρέχω τότε πρὸς τὴν θύραν, τὴν ἀνοίγω, καὶ ἐπανέρχομαι πρὸς τὸν πατέρα μου κρατοῦσα ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν ἀδελφόν μου καὶ τὴν νύμφην μου.

Ἡ θέσις μου, κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην, δὲν ἦτο εὐχάριστος, σᾶς τὸ βεβαίω. Καθότι, μόλις παρουσιάσθη ὁ Ὀκτάβιος καὶ ἡ Μάρθα, ἡ ὄψις τοῦ πατρός μου εἶχε λάβει ἔκφρασιν ἥμισυ ἐνθαρρυντικὴν· ἀλλὰ, τὸ κάτω κάτω, ἐγὼ ἤμην ἐντὸς τοῦ δικαίου μου· ἤμην δανειστὴς ἐρχόμενος ν' ἀπαιτήσω τὴν ἐξόφλησιν ἐνὸς χρέους.

— Στρατηγέ, εἶπον, ἔχω τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας· μοὶ ὑπεσχεθήτε δύο φιλήματα, καὶ ἔρχομαι νὰ τὰ ζητήσω. . . Πρέπει νὰ πληρώσητε! . .

Ὁ πατὴρ μου ἐταλαντεύθη ἐπὶ τινα δευτερόλεπτα, εἶτα μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ φυσιογνωμία του μετεβλήθη, καὶ ἀνοίγων αἴφνης τὴν ἀγκάλην του πρὸς τὸν Ὀκτάβιον,

— Ἐλθέ! ἀνεφώνησε.

— Συγχώρησέ μου! πάτερ, ἐψιθύρισε ὁ ἀδελφός μου.

— Νὰ σὲ συγχωρήσω, εἶπεν ὁ στρατηγός· στάσου, νὰ ἰδῆς. . .

Καὶ παραμερίζων ὀλίγον τὸν νυῖόν του, ὁ πατὴρ μου ἔκαμε θήματά τινα πρὸς τὴν Μάρθαν.

— Καὶ λοιπόν! παιδί μου, εἶπε μετὰ φιλόφρονος προπετείας, μήπως σὲ φοβίζουσι οἱ γηραιοὶ μου μύστακες καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔρχεσαι νὰ μὲ ἀσπασθῆς καὶ σύ;

Ἡ νέα γυνὴ ἐρρίφθη τότε κλαίουσα εἰς τὰς ἀγκάλας του. Ἀληθές εἶναι ὅτι ὅλοι ἔκλαιον, ἄλλος πολὺ καὶ ἄλλος ὀλίγον.

— Μὰ τὴν πίστιν μου! ἀνέκραξε διὰ μιᾶς ὁ πατὴρ μου, λαμβάνων τὸν βραχίονα τῆς γυναικὸς τοῦ Ὀκταβίου, ὑπάγωμεν νὰ δειπνήσωμεν. πνίγομαι!

Σᾶς ὀρκίζομαι, τέκνα μου, ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξε πλέον χαρμόσυνον δειπνον τῶν Χριστουγέννων.

Ἐκ τοῦ περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς σπουδαιοτάτου λόγου τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, τοῦ δημοσιουθέντος ἐν τῇ Ἡμέρᾳ, ἀποσπῶμεν τὰ ἀκόλουθα περὶ τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, περὶ ὧν εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις σαφέστερον ἅμα καὶ περιεκτικότερον. Τὰ δὲ ἄλλα, ὡς σχετικῶς διεξοδικότερα, ἅμα δὲ καὶ εἰδικότερα καὶ λεπτομερέστερα, παραλείπομεν, μὴ δυνάμενοι νὰ συμπεριλάβωμεν εἰς τὰ στενὰ ὅρια τῆς Ἑστίαις. Ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῶν, ὅτι πρῶτον ἦδη ἐξηγεῖται σαφῶς ἅμα καὶ εὐμεθέδως ἡ θεμελιώδης διαφορά, ἥτις διαχωρίζει τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἢν δεξιότατα ὁ συγγραφεὺς ἀνέστυρεν ἐκ τοῦ σκότους τῆς κοινῆς περὶ αὐτὴν περιφρονήσεως καὶ ἀδιανοίας. Ἡ ὑπεροχὴ καὶ ὁ ἀσύγκριτος πλοῦτος τῶν ἀγνώστων καὶ παρημελημένων αὐτῆς πόρων κατέστη διὰ τῆς πραγματείας ταύτης ἀναντῆρήτος, καὶ δὲν ὑπολείπεται ἄλλο εἰμὴ ἡ διὰ τῆς αἰσῶν καλλιτεχνικῶν ἐκμετάλλουσις αὐτῶν, καὶ ἡ διὰ τῆς ἀρμονίας περιβολὴ τοῦ κατὰ τὴν μουσικὴν ταύτην μέλους· τῆς δὲ ἀρμονίας θεωρεῖ τὴν μουσικὴν ταύτην ὁ συγγραφεὺς ὅχι ἀνεπίδεκτον.

Σ. τ. Δ.

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Γνωρίζετε ἐκ τῆς φυσικῆς, ὅτι ἐκάστη σχεδὸν σύγκρουσις ἢ καὶ ἀπλῆ μετακίνησις σώματος θέτει εἰς παλμὸν ἢ δόνησιν τὸ περιέχον, δι' οὗ καὶ μεταδίδεται εἰς τὴν ἀκοὴν τὸ αἰσθημα τοῦ ἤχου. Ὁ ἤχος ποικίλλει ἀπειροτρόπως, προσπίπτων ἄλλοτε μὲν εὐαρέστως ἄλλοτε δὲ δυσαρέστως εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' οὔτε τὸ ἐξ ἀντικειμένου ποῖον ἢ ποσὸν τοῦ ἤχου, οὔτε τὸ ἐξ ὑποκειμένου εὐαρέστον ἢ δυσαρέστον αἰσθημα τῆς ἀνθρωπίνης ἀκοῆς, ὡς τοιαῦτα, εἶνε ἱκανὰ νὰ ἀποτελέσωσιν στοιχεῖον μουσικῶν, καὶ ἐὰν ἐπ' ἀπειρον καὶ ἀπειροποικίλως ἐπαναληφθῶσι. Τί δὲ εἶνε ἀνάγκη νὰ συμβῆ, ὅπως παραχθῇ τὸ ἀποτελεσμα τοῦτο; Ἐκαστος ἤχος εἶνε προῖον ὠρισμένου ἀριθμοῦ δονήσεων, καὶ ὅσα μὲν ὀλιγώτερος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν δονήσεων τούτων, τόσα καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν παραγόμενος ἤχος εἶνε βαρύτερος, ὅσα δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν δονήσεων εἶνε μεγαλύτερος, τόσα καὶ ὁ ἤχος εἶνε ὀξύτερος. Διὰ τὸν κόσμον ἢ τὸν θεὸν πιθανώτατον εἶνε, ὅπως δι' ὑσχυρίζοντο πολλοὶ φιλόσοφοι, ὅτι ἡ ἀέναντος καὶ ἀπειροποικίλος κίνησις τῆς ὕλης, ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου μορίου τοῦ κοινιορτοῦ μέχρι τοῦ μεγίστου τῶν οὐρανίων σωμάτων, παράγει μουσικὴν ἀρμονίαν θεσπεσίαν· ἀλλὰ τὸν πεπερασμένον ὅμως ἀνθρώπον διαφεύγει ἐντελῶς ἡ ἀρμονία αὕτη· καὶ δι' αὐτὸν, ὅπως λάβῃ ὑπόστασιν τὸ μουσικὸν στοιχεῖον, ταυτέστιν, ὅπως μεταβληθῇ ὁ ἤχος εἰς τόνον, εἶνε ἀνάγκη νὰ συνδυασθῶσι δύο πράγματα, ὠρισμένον μέτρον χρόνου καὶ ὠρισμένους ἀριθμὸς δονήσεων, ἢ, ὅπερ ταῦτόν, νὰ περικλεισθῶσιν ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου δύο ἢ πλείοτεροι ἤχοι, ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους λόγον ὠρισμένον ὀξύτητος καὶ βαρύτητος, ἢ, ὅπερ ὁμοίως ταῦτόν, λόγον ὠρισμένου ἀριθμοῦ δονήσεων. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, οἱ παράγοντες τοὺς μουσικοὺς τόνους, φύσει μὲν